

V. IPICS-APACS, CSÍKSZEREDA! HONISMERETI JÁTÉK

Szervezők: Kereksere Egyesület, Nagy Imre Általános Iskola

Támogatók: Csíkszereda Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Kereksere Egyesület, Nagy Imre Általános Iskola Szülői Közössége

Rég elmúlt események emléke népesíti be a szív és virágok városát. Eredjünk néhányuk nyomába!

Így éltek szépszüleink: Közvilágítás Csíkszeredában

130 évvel ezelőtt még bajosan lehetett éjjel közlekedni Csíkszereda utcáin. „A lámpások a jó Isten kegyelmére vannak bízva. Néha hetekig nem gyújtják meg őket. [...] Egyébiránt, ha úgy hónaponként egyszer meg találják gyújtani, abban nem sok köszönet van, mert azoknak minden rangú üvegjét úgy befogta a pókháló, a füst, a por [...], hogy boldog és keresztény kell legyen annak, ki felismer este egy égő lámpást. Nappal inkább rájuk lehet fogni a lámpás nevet, de este bajosan. Bolondság is a sötétséget lámpásokkal ijesztgetni.” (ISMERTLEN, 1884)

Az 1900-as évek elején javult a közvilágítás helyzete: Oszlopok voltak felállítva, melynek tetején egy üvegfalú bádoggal doboz-szekrényke volt, benne a petróleumlámpa. Panni János városi alkalmazott minden reggel egy kis lajtorján felment sorban minden oszlopra, levette a lámpát, megtörölgette az üveget, petróleumot töltött a lámpába és visszatette. Estefelé újra bejárta a várost, felment létrán a lámpafára, kénköves gyufával, melyet a harisnya fenekén gyújtott meg, meggyújtotta a lámpát. (GÁL JÓZSEF)

A fenti, több mint 100 esztendővel ezelőtt készült képeslap a Vár utcának (ma: Petőfi Sándor utca) a Vár-térrel való találkozási pontját ábrázolja. Akkor még a Magyar Királyi Földmivesiskola (emeletes épület) és az iskola igazgatójának lakása (földszintes épület) állt ezen a helyen. (Ma már nem léteznek ezek az épületek, helyüket a II. világháborús szovjet katonák emlékműve foglalta el.

A képeslapon megjelennek a Gál József által említett, oszlopokra szerelt üvegfalú bádoggal doboz-szekrénykék is.

Hány lámpaoszlopot fedeztek fel a képeslapon?

Szüleink mesélték: Pityókaszedés

Ez a történet az 1989 előtti időket eleveníti fel, amikor diákként még szombaton is jártunk iskolába.

Három évharmad volt a tanítási idő. Az V-VIII. osztály délutáni váltásban tanult, és a tanév szeptember 15-én kezdődött minden évben változatlanul. Az iskolakezdést követően 2 hétig még nem volt oktatás, hanem pityókaszedni vitték a gyerekeket.

Az iskola udvarán volt a gyülekező. Előkerült ilyenkor a gumicsizma, a vastag kabát, kesztyű (hiszen reggelenként nagyon hideg volt), de alatta az ujjatlan blúz is helyet kapott, mert tudtuk, hogy délre nagyon felmelegedik az idő.

Vedrekkel a kezünkben, és a vedrekben az uzsonnával mentünk ki kettős sorban a pityókaföldekre. Volt, amikor a traktorhoz kapcsolt utánfutóval szállítottak ki, például Pálfalvára. A Csicsó előtti földekre rendszerint gyalog mentünk. Ez körülbelül 1-1,5 órás gyaloglást jelentett.

Amikor odaértünk, előbb ettünk. Az evés szertartásosan történt, mindenki vitt zakuszkát, szalonnát, és mindenféle finomságot, amit az édesanyák főztek be télire. Körbeültünk, mindenki a leborított vedrére, középre került az ennivaló, és mindenki megkínált mindenkit. Ilyenkor nagyon sok viccet, szórakoztató történetet meséltünk el egymásnak.

Evés után előbb lovaztunk, majd a bakkugrást is gyakoroltuk, és csak utána álltunk neki dolgozni. A vettetőgép által kidobált pityókát kellett méret szerint (nagy, közepes, kicsi) csoportosítva összeszedni. Voltak közöttünk "zsákosok" is, akik a krumpliszákot kellett tartásuk, amikor a vedreket ürítették. Az ő feladatuk irigylésre méltó volt, hiszen nekik nem kellett hajlonganiuk a krumpli után.

Kb. délig sikerült összeszedni a krumpli nagy részét. Ez után következett a "tollászás", amit a diákok egyöntetűen utáltak. Karnyújtásnyira álltunk egymástól, és újra végigjártuk a krumpliföldet, felszedve az elmaradt, elhullatott pityókákat. Ilyenkor már elég fáradtak voltunk, eléggé melegen süttött a nap is, úgyhogy gyakran megtörtént, hogy a krumplit egy óvatlan pillanatban visszanyomtuk a lábunkkal a földbe, csak hogy ne kelljen lehajolni érte, vagy egymást célozgattuk a pityókával, ha a tanáraink nem voltak éppen a hátunknál. A legviccesebb az volt, amikor egy szegény egér után rohant a fél iskola, esetleg még el is kapták a bátrabbak, és volt, amivel a lányokat ijesztgetni, mielőtt szegény kimúlt volna a nem éppen kiméletes bánásmód következtében...

Délben elfogyasztottuk a megmaradt ételt, majd három óra fele mindenki mehetett hazafelé. Volt, aki pityókát is vitt haza, habár mindennap ellenőrizték, hogy senki se vihessen haza belőle. A legtöbb esetben ingyen dolgoztunk, de emlékszem egy alkalommal valamennyi pénzt (talán 25 lejt) fizettek a néhány hetes munkánkért. Pénz ide vagy oda, szép emlékként maradtak meg számunkra az iskolakezdés első hetei.

A történetet elmesélte: Gáll Ildikó és Kovács Levente.

Gyűjtötte: Máthé Luca és Kovács Boglárka 2012-ben.

Az olvasmány alapján válaszld ki a helyes válaszokat!

1) Mikor kellett a diákoknak krumplit szedniük?

- a) tanórák után b) szombatonként c) vasárnaponként d) a tanév első heteiben, tanítási idő alatt

2) Miben vitték ki az ennivalót a krumpliföldekre a diákok?

- a) iskolatáskában b) vödörben c) hátizsákban d) nem vittek ennivalót magukkal

3) Mi szerint csoportosították a diákok a pityókát szedés közben?

- a) méret szerint b) szín szerint c) forma szerint d) csoportosítás nélkül gyűjtötték

4) Mi volt a „tollászás”?

- a) írószer készítése madártollakból b) fejdísz készítése madártollakból c) madártollak gyűjtése
d) a krumpliföld másodszori bejárása, az első gyűjtés során ottmaradt pityókák összegyűjtése érdekében

Ti is megtaláljátok?

A birodalmak lassan enyésznek. Ahogy a gótikus falusi templomok kirajzolják a középkori Nyugat határát, úgy jelölik ki még száz év után is az egykori Osztrák-Magyar Monarchia területét a csöndesen meghúzódó redőncímerek. (STUDIOLUM, 2013) A csepeli Paschka cég a Monarchia első számú redőnygyára volt száz esztendővel ezelőtt. (SAJÓ TAMÁS, 2012)

A képen látható redőncímer egy csíkszeredai üzlet bejárata fölött található.

Nevezd meg az utcát és a házszámot, ahol ez a redőncímer található!

Ti javasoltátok

Az 1661. évi török-tatár betörés idején a tatárok a csíksomlyói kegytemplomot is kifosztották, a kolostort felgyújtották. A tizenkét szerzetes közül négyet megöltek, négyet elhurcoltak. Négy szerzetesnek sikerült elmenekülnie. Egyikük a veszedelem elől a Kis-Somlyó-hegy déli oldalán lévő kökényesbe menekült, és ott rejtőzködve nézte végig a templom és a kolostor pusztulását. (wikipedia.org) Látta a felcsapódó lángokat, hallotta a jajveszékelt, szemtanúja volt a menekülők legyilkolásának vagy elhurcolásának. A halálos félelem gyötrelmei között egy Szenthez folyamodott segítségért, és ígéretet tett a Szentnek, hogyha a közelfekvő veszélyből szerencsésen megmenekül, azon a helyen, amelyen most tartózkodik, saját kezével fog kápolnát építeni, és mindent megtesz a Szent tiszteletének terjesztésére. (P. Boros Fortunát, 1994)

A szerzetes megmenekült, és hálája jeléül 1673-ban felépítette az egykori kápolnát. (wikipedia.org) (Ma nem ezt a kápolnát, hanem a XVIII. század közepén újjáépített formáját láthatjuk.)

a) Melyik ez a kápolna? b) Hogy hívták ezt a szerzetest?

A feladatot javasolta: MOLNÁR ZSOLT – MIKLÓS ÁDÁM, 2012

Súgó: A kegytemplom közelében lévő tájékoztató tábla segíthet a kérdések megválaszolásában.

Hogy volt?

Kérdezzétek meg szüleiteket, nagyszüleiteket (ha Csíkban nőttek fel) vagy más felnőttet, aki gyermekkorát Csíkban élte, miket játszottak Ők gyermekkorukban! Legalább egy játékot írjatok le olyan részletesen, hogy a leírás alapján eljátszhassa a játékot az, aki kedvet kap ehhez!

Jegyezzétek fel annak a személynek a nevét, életkorát és lakóhelyét, aki elmesélte Nektek ezt a játékot!

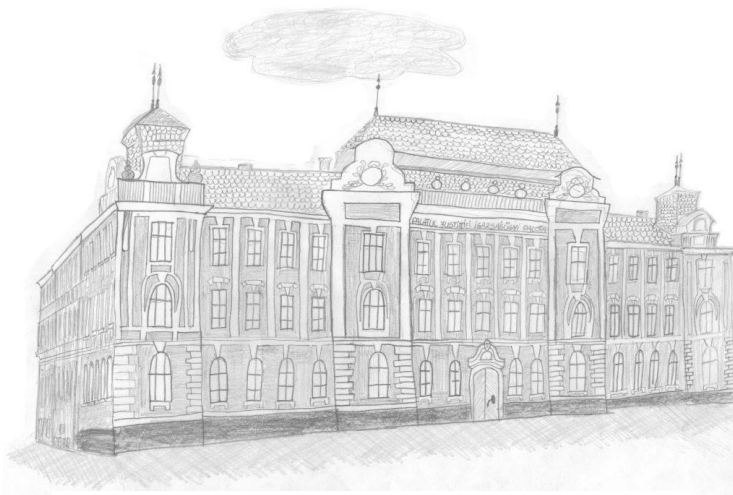
Javasoljatok

egy Csíkszeredához kötődő helyismereti feladatot/kérdést! Írjátok le a helyes megfejtést is!

Rajzoljátok le!

dr. Hirsch Hugó házát és szanatóriumát, Cseh István házát, Szvoboda József házát, Zakariás Manó és Jenő házát, a római-katolikus plébániát, a vasútállomás épületét, az egykori Polgári Leányiskola épületét, Sprencz Pál házát, a régi kórházat vagy a városi művelődési házat!

A rajzot szabad kézzel, a lehető legpontosabban, grafit- és/vagy színes ceruzákkal, A4-es méretű fehér lapra készítsétek el! A rajzon szerepeljen a teljes épület!

KACSÓ ZSUZSANNA, 2012: Az Igazságügyi Palota

A rajz helyett/mellett felkutathattok egy (vagy több) olyan képeslapot, képet és/vagy fényképet, amelyen a 2001 előtti Csíkszereda vagy a város történetének valamely jelentős eseménye/ személyisége látható, és még nem szerepel a honlapunkon (www.nagyimreiskola.ro) közzétett gyűjteményben! A beadott eredeti képeslapokat és/vagy fényképeket visszaszolgáltatjuk tulajdonosaiknak az eredményhirdetés során.

Felhasznált irodalom:

DACZÓ KATALIN (2011): Dr. Újfalusi és Csíkszereda fényei – <http://www.szekelyhon.ro/aktualis/dr-ujfalusi-es-csikszereda-fenyei>

GÁL JÓZSEF: Emlékek Csíkszereda múltja és keletkezése – Kézirat. In: VOFKORI GYÖRGY (2007): Csíkszereda és Csíksomlyó képes története – Typografia Kiadó, Békéscsaba

ISMERETLEN SZERZŐ (1884): ISMERETLEN CÍM – Székely Nemzet 174. szám. In: VOFKORI GYÖRGY (2007): Csíkszereda és Csíksomlyó képes története

P. BOROS FORTUNÁT (1994): Csíksomlyó a kegyhely – Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda

SAJÓ TAMÁS (2012): Az elveszett egység – <http://www.csomorihirek.com/hirmozaik-120604lemborg.htm>

STUDIOLUM (2013): Korányi & Fröhlich – <http://wangfolyo.blogspot.ro/2013/04/koranyi-frohlich.html>

Csíksomlyói Szent Antal-kápolna – http://hu.wikipedia.org/wiki/Csíksomlyói_Szent_Antal-kápolna

A játék szabályai

A játékot 4-6. osztályos tanulóknak javasoljuk, de elfogadjuk 1-3. illetve 7-8. osztályos tanulók jelentkezését is.

A játékban egyedül vagy párban lehet részt venni.

A játékban való részvétel az itt megadott feladatok megoldásából és a megoldások határidőre történő beküldéséből áll.

A feladatok megoldása során segítséget lehet kérni tanítóktól, tanároktól, szülőktől és/vagy más személyektől.

A játékvezetők csak a határidőre beküldött és a játékosok adataival kitöltött megoldásokat értékelik.

Valamennyi – a feladatokat teljes egészében megoldó – játékos emléktárgyban részesül.

Jutalomban részesülnek az egyes évfolyamok legjobbjai. Kivétel: amennyiben alsóbb évfolyamú diákok a náluk idősebb diákoknál nagyobb pontszámot érnek el, őket illeti az általuk megelőzött nagyobbaknak járó jutalom.

A játékosok a megoldások beküldésével beleegyeznek abba, hogy rajzaikat, képeiket, történeteiket a játékvezetők közkinccsá tegyék.

A játékkal kapcsolatos tudnivalókat, a színes játéklapot, a legjobban sikerült rajzokat, a legérdekesebb történeteket és képeket valamint az eredményeket a Nagy Imre Általános Iskola www.nagyimreiskola.ro című honlapján tesszük közzé.

Megoldási útmutató

Keressétek fel a játéklapon szereplő épületeket, műalkotásokat, tárgyakat! Ha figyelmesen körülnézték ezeken a helyeken, megtaláljátok a válaszokat egyes kérdésre. A többi kérdésre könyvekben és/vagy a Világhálón találhattok feleletet.

A megoldásokat írjátok egy lapra! A képet rajzoltjátok külön lapra! A lapokon tüntessétek fel a neveket, osztályotokat, iskolátokat, telefonszámotokat és drótposta-címeket! A lapokat (képeket) tegyétek műanyag irattartóba!

A megoldásokat **2013. december 2-a (hétfő) 15.00 óráig** nyújthatjátok be a Nagy Imre Általános Iskola Igazgatóságára (Kerekes Szilárd igazgatóhelyettesnek) vagy küldhetitek el a szkerekesh@yahoo.com drótpostacímre!

A játékkal kapcsolatos bonyodalmak megoldása érdekében Kerekes Szilárdhoz fordulhattok. Telefonszáma: 0742-076617, 0366-103167, drótposta-címe: szkerekesh@yahoo.com.

Örömteli játszást kívánunk!
Bartha Dalma – Kerekes Szilárd